

ชีวิตมีหลักการ

รศ. ดร.วรากรณ์ สามโกเศศ

นอกจากตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ อดีตอธิการบดีมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต นักวิชาการเศรษฐศาสตร์ ผู้อ่านแพรวยังรู้จักผู้ชายคนหนึ่งในฐานะคอลัมนิสต์ผู้รอบรู้เรื่องเกี่ยวกับเงินๆ ทองๆ ช่างสรรหาสารพัดแง่มุมมาบอกเล่าเพื่อให้เรา "รู้ก่อนรวยกว่า"

รศ. ดร. วรากรณ์ สามโกเศศ บอกว่า สอนหนังสือมาหลายสิบปี จึงคุ้นชินกับการถูกเรียกว่า "อาจารย์" มากกว่าอย่างอื่น ก่อนจะเล่าถึงวันที่ยังเป็นเด็กชายว่า คุณสมบัติสำคัญในการประสบความสำเร็จด้านศึกษาคือการใฝ่รู้มากกว่าเรียนดี

"ผลการเรียนของผมแค่ใช้ได้ ไม่ถึงกับเป็นที่ 1 ความจริงไม่คิดเรียนถึงดอกเตอร์ เพราะปริญญาโทก็น่าจะพอสำหรับผมมันั้น แต่ตอนสอบชิงทุน กรรมการถามว่า ทำไมไม่รับทุนปริญญาเอกด้วย จึงเรียนต่อกันไปเลย

"ผมเป็นที่คนโตของเด็กๆ ทุกคนในครอบครัว คือทั้งกับน้องชายตัวเองสองคนและลูกของญาติๆ ด้วย จึงได้เป็นหัวโจกแต่ไม่โลดโผนโจนทะยาน ไม่เกเร มีแค่เหตุการณ์เดียวที่ยังเสียใจไม่หายจนทุกวันนี้คือ สมัยเรียนราชนิฉัน ผมเคยชกเพื่อนผู้หญิง จำไม่ได้ว่าระหว่างเข้าแถวแล้วเกิดผิดใจเรื่องอะไร คล้ายว่าแย่งกันทำอะไรสักอย่าง จึงชกเธอเปรี้ยง ทำไปแล้วก็เสียใจและใจเสีย เพราะถูกครูจะจับส่งตำรวจ กลัวมาก เวลามานไปลูกซึ่งเรียนที่เดียวกับผมมาเล่าให้ฟังว่า เพื่อนบอกว่าผมเคยชกแม่เขา เคยเจอเจ้าตัวกับบอกว่าเสียใจไม่น่าทำเลย

นอกจากเรื่องนั้นแล้ว ผมเป็นเด็กดินนะ (หัวเราะ) ชอบอ่านหนังสือ อ่านทุกอย่างที่ทำได้ เริ่มจากการ์ตูนจนถึงประวัติศาสตร์ ประวัติบุคคลสำคัญของโลก ฝันอยากประดิษฐ์อะไรได้สักอย่างเหมือนโหม่ง อัลวา เอดิสัน ที่ประดิษฐ์หลอดไฟ ผมเคยกลับไปเยี่ยมโรงเรียน หนังสือบางเล่มยังมีชื่อผมอยู่ในการดัดพิมพ์เพิ่มเติมเนื่องจากเป็นหนังสือที่ไม่ค่อยมีใครเขานิยมอ่านกัน

เพราะอะไรจึงสนใจด้านเศรษฐศาสตร์คะ

ผมได้แรงบันดาลใจมาจากอาจารย์ป่วย อึ้งภากรณ์ นอกจากจะศรัทธาท่านในฐานะเพื่อนเสรีไทยของคุณพ่อ (สว่าง สามโกเศศ) พอได้อ่านสิ่งที่ท่านเรียนรู้จากเศรษฐศาสตร์จึงตั้งใจจะเรียนด้านนี้ ความจริงผมควรเลือกเรียนที่คณะเศรษฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์ แต่ความที่เรียนสาธิตปทุมวัน ชีวิตวนเวียนอยู่แถวจุฬาฯ หลายปี จึงเหมือนได้ชิมชั้บอิทธิพลมาเรื่อยๆ ที่สุดเลือกคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี ซึ่งมีสาขาเศรษฐศาสตร์อยู่ด้วย เรียนอยู่เกือบเทอมก็ไปเรียนที่ออสเตรเลีย เพราะพ่ออยากให้เปิดโอกาสให้ตัวเองถึงการเข้าปริญญาตรีที่นั่นยาก ต้องไปเรียนมัธยมก่อน แม้ว่า จะอยู่ปี 1 แล้วก็ตาม เขาบังคับให้สอบภาษาอังกฤษให้ได้ จึง

ต้องโดดข้ามช่องว่างจากภาษาอังกฤษระดับพื้นๆ ของตัวเองไปเรียนเรื่องสั้นเชกสเปียร์ ตอนนั้นใจคอไม่ดี เพราะเพื่อนๆ จะขึ้นปี 3 แล้ว ผมยังไม่ได้เรียนปี 1 เลย โชคดีว่าใช้เวลาเรียนจริงประมาณ 3 ปีก็จบ กลับมาใช้หนี้ทุนเป็นอาจารย์ที่ธรรมศาสตร์ ซึ่งผมตั้งใจตั้งแต่คาบแรกเลยว่าจะขอเป็นครูตลอดไป

ประทับใจอะไรคะ

ผมชอบมาก รู้สึกว่าสนุกแล้วยังได้เงินด้วย ความท้าทายมีมากมาย โดยเฉพาะการอธิบายเรื่องยากๆ ให้เด็กเข้าใจ ทำให้เขามีความรู้ เทคนิคการสอนของผมคือ การยื่น เคลื่อนไหว และใช้เสียงดังมีสูงต่ำ สำคัญคือต้องมีเรื่องแปลกที่นักศึกษาไม่รู้ มาช่วยดึงความสนใจ ถ้าอาจารย์นั่งปิ้งแผ่นใส สลับเขียนกระดาน เด็กคงหลับหมด ผมว่าการนั่งทำให้เด็กสูญเสียความสนใจ แต่ถ้าเราเดินไปมาไปใกล้คนนั้นบ้างคนนี้บ้าง ความตื่นตัวจะเกิด และทุกอย่างขึ้นอยู่กับชั่วโมงแรก ถ้าอาจารย์พูดจายอยู่ในร่องรอย ไม่ใช่อารมณ์ หนักแน่น มั่นใจในสิ่งที่ตัวเองรู้ ก็เรียบร้อย

สิ่งที่ต้องทำทุกวันคือ เตรียมการสอนว่าจะสอนอะไรก่อนหลัง ใช้หลักสมมติว่าตัวเองไม่รู้อะไรเลย ถ้าพูดอย่างนี้จะเข้าใจไหม ถ้าระหว่างที่สอนไม่แน่ใจว่านักศึกษารู้เรื่อง ผมจะย้อนไปทำความเข้าใจถึงพื้นฐานของเก่า เพราะเด็กหลายคนเรียนบ้างไม่เรียนบ้าง เมื่อเจอหัวข้อใหม่อาจงง ถ้าอาจารย์ปล่อยผ่าน เขาอาจจะต่อไม่ติดและไม่สนใจอีกเลย เรามีหน้าที่ช่วยให้เขาต่อติด เป็นเคล็ดลับที่นักศึกษาชอบ

หลังจากสอนอยู่สองปีกว่า ก็ได้ทุนไปเรียนต่อปริญญาโทและเอกที่แคนซัส อเมริกา ผมไปสิงหาคม 2515 ก่อนเกิดเหตุการณ์ 14 ตุลา 2516 และกลับมาหลังเหตุการณ์ 6 ตุลา 2519 แต่ก่อนผมไปก็เริ่มมีบรรยากาศแล้ว เกิดสภาพหน้าโดม และอาจารย์ป่วย ถูกบังคับให้ออกนอกประเทศ ตอนที่ท่านเขียนจดหมายในนาม นายเข้ม เย็นยิ่ง ผมยังช่วยโรเนียวจดหมายท่านแจก

ตอนที่เรียนจบกลับมายังมั่นใจในอาชีพครูหรือเปล่านั้น

ยิ่งกว่ามั่นใจอีกครับ เพราะอย่างน้อยก็ต้องใช้ทุนหลายปี ผมเรียนเศรษฐศาสตร์ที่จุฬาฯ ที่ออสเตรเลีย และอเมริกา เรียนเรื่องเดียวกันในสามทวีปด้วยศาสตร์ที่แตกต่าง กลายเป็นเศรษฐศาสตร์สามทวีป จนได้หลักที่นำมาใช้เขียนหนังสือหลายเล่มว่า โลกนี้ไม่มีอะไรฟรี และมีข้อจำกัดมากมาย ถ้าจะอยู่กับข้อจำกัดเหล่านั้นต้องรู้จักเลือก

ส่วนการเรียนเศรษฐศาสตร์ด้านการคลังก็ทำให้เห็นชัดเจนว่า ภาวการณ์สำคัญอย่างไร ทำให้คนเขาดรายได้อย่างไร และถูกใช้ไปอย่างมีประสิทธิภาพแค่ไหน ผมเขียนไว้ในวิทยานิพนธ์ว่า ขอมอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้ตาสีตาสาที่รักของผม เพราะด้วย

ภาชีอากรของศาสนาเหล่านั้น ทำให้ผมเรียนจบมาได้ ถ้ารัฐบาล
เลือกนำเงินภาษีไปใช้ในทางเลือกอื่น เช่น สร้างโรงพยาบาล
แน่นอนว่าต้องเกิดประโยชน์มหาศาล แต่เมื่อรัฐเลือกนำมาให้เป็น
ทุนการศึกษา ฉะนั้นผมควรทำตัวให้มีประโยชน์มากกว่าโรงพยาบาล
จึงตั้งใจเป็นอาจารย์มาเรื่อยๆ จนอายุ 50 ได้เป็นคนบดบี้ นับ
เป็นการใช้ทุนที่ยาวนานมาก (หัวเราะ) แต่หลังจากนั้นก็เริ่มเป็
การสอนขึ้นมา

เพราะอะไรหรือคะ

ตอนนั้นเริ่มสอนปริญญาโทที่นิด้า แล้วเกิดการเปรียบเทียบ
ว่า กลุ่มปริญญาโทตั้งใจเรียนมากกว่าปริญญาตรีที่เราสอนประจำ
ความสนุกในการสอนจึงหายไป เริ่มเบื่อและอยากขยับขยายไป
ทางอื่น เพื่อนแนะนำให้ลองไปทำงานกับเอกชนที่บริษัทจัสมิน
อินเตอร์เนชันแนล ช่วงนั้นจึงมีโอกาสร่วมงานการเมืองให้คุณชวน
หลีกภัย ซึ่งตอนนั้นท่านเป็นฝ่ายค้าน ผมทำด้วยความรู้สึกว่
ถ้าบ้านเรามีพรรคฝ่ายค้านที่เข้มแข็งอย่างนี้คงดี ไม่ได้คิดว่า
หลังจากนั้นท่านจะกลับมาเป็นนายกรัฐมนตรี

ชีวิตหกวันที่ได้รับคำชวนให้ไปทำงานที่ท่าเทียบ ซึ่งเป็น
ช่วงที่ผมไม่เฝ้าปีกกับงานเอกชนพอดี บวกกับบ้านเมืองเจอวิกฤติ
เศรษฐกิจ รู้สึกท้อแท้ อยากทำแม้ว่าเงินเดือนน้อยกว่ามาก
และตัวเองก็ยังมีการค่าใช้จ่ายที่บ้าน สุดท้ายความท้อแท้เป็น
ฝ่ายชนะ จึงออกจากจัสมินมาเป็นรองเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
ทำข้อมูลทุกอย่างที่เกี่ยวกับนายกฯ มีโอกาสเดินทางไปประเทศต่างๆ
เรียกว่าประสบการณ์ที่ได้ระหว่างที่คุณชวนเป็นนายกฯจนครบ
วาระนั้นมากมาย แต่ก็ทำให้ได้คำตอบสำคัญเช่นกันว่า งาน
การเมืองไม่ใช่ทางของผม การเป็นสมาชิกพรรคต้องมีการต่อสู้ว่า
จะได้ก้าวหน้าในพรรคหรือไม่ พอลงสมัครเลือกตั้ง แคการเดิน
หาเสียงก็แยแล้ว ทั้งเหนื่อยและต้องเอาใจคนเพื่อให้เขาลงคะแนน
ให้ จนถึงเรื่องจิตป่าดะอย่างการดูแลภาพลักษณ์ตลอดเวลา ฉะนั้น
พอหมดหน้าที่ในรัฐบาลคุณชวนแล้วได้รับการติดต่อให้ไปทำงาน
ที่มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ผมจึงไม่ปฏิเสธ

แล้วทำไมจึงยอมกลับมาทำงานการเมืองอีกล่ะคะ

เรื่องยาวครับ ผมยังยืนยันเรื่องารู้สึกว่าตัวเองไม่เหมาะกับ
อาชีพนี้ ชีวิตผมไม่เคยคิดเรื่องเป็นรัฐมนตรี ไม่ฝัน ไม่ต้องการ
เพราะอย่างที่บอกว่าจะต้องลงเลือกตั้ง ต้องต่อสู้แข่งขัน ซึ่งไม่ใช่วิสัย
ผม แต่เหมือนชะตาชีวิตกำหนด วันหนึ่งสมาคมอุดมศึกษาเอกชน
ที่ผมเป็นอุปนายกฯชวนกันมาอวยพรท่าน รมต. วิจิตร ศรีสอ้าน
เมื่อกลางเดือนมกราคมที่ผ่านมา แล้วท่านวิจิตรชวนให้มาทำงานด้วย
เหตุที่ท่านเลือกผมทั้งที่คนเก่งๆ มีมากมาย เพราะหลายคนเคย
ทำงานใกล้ชิดกับท่านวิจิตรมาก่อน ถ้านำคนเหล่านั้นมาอาจถูกมอง

ว่าใกล้กัน ท่านเห็นว่าผมเคยทำงานการเมืองน่าจะเข้าใจพื้นฐาน
แถมยังอยู่นอกกรอบคือเอกชน ไม่กระเทือนภาครัฐ และ
รู้เรื่องเศรษฐศาสตร์กับการศึกษา ผมขอคิดหนึ่งคืน เพราะ
ต้องเปลี่ยนชีวิตพอสมควร ต้องออกจากทุกสิ่งที่เป็นอยู่ ผม
เพิ่งเป็นสสร. เป็นกรรมการการท่าฯ กรรมการตลาดหลักทรัพย์
ชีวิตกำลังสนุกและสบายมาก

สุดท้ายคิดว่าโอกาสอย่างนี้คงไม่มีอีกแล้วในชีวิต ระยะเวลา
9 เดือนเท่ากับเวลาคลอดลูกสักคน เราใช้ภาชีอากรสามภรรยา
ครั้งนี้คงเป็นโอกาสได้ใช้คืนบ้าง และงานในกระทรวงศึกษาที่มี
ความสำคัญ เพราะถ้าเรามีเยาวชนที่ไม่มีคุณภาพ อนาคตช
ชาติแยแน่นอน เหมือนเรามีลูกแล้วมีเงินให้มากๆ ถ้าเขาเล่น
การพนันอาจหมดได้ในคืนเดียว แต่ถ้าให้การศึกษาเขาจะสามารถ
ทำมาหากินได้เรื่อยๆ และถ้าจัดการเป็น อาจรวยได้

9 เดือนทำอะไรได้บ้างคะ

หนึ่ง แก้ปัญหาที่สามารถทำได้แบบเร็วๆ สอง ทั้งสิ่งที่มี
ประโยชน์ในระยะยาวไว้ ผมเคยวิจัยเรื่องครูไว้นานแล้ว ทั้ง
เรื่องเงินเดือนครู ปัญหาหนี้สินครู ไม่นึกว่าจะได้ใช้ ถ้าครูจะ
ไม่มีหนี้ต้องอยู่กินต่ำกว่าฐานะ ต้องมีเงินออมไปลงทุนเพื่อใ
เกิดรายได้สองทางจากการออกแรงและไม่ต้องออกแรง และเมื่อ
เกษียณมีบำเหน็จก็ยังคงมีรายได้สองทางอยู่ สำคัญที่การฝึก
ตัวเองว่าแม้มีเงินพอที่จะหุงได้ แต่ไม่หุง

ส่วนหนึ่งของหนี้สินครูมาจากการที่ครูจำเป็นต้องรักษา
สถานะของตัวเองให้อยู่ระดับหนึ่ง ครูต่างจังหวัดถ้าไม่เล่นหวย
ไม่ซื้อปิกอัพ ด้วยเงินเดือนครูก็อยู่ได้สบายๆ แต่ครูที่อยู่ในเมือ
มาตรฐานการครองชีพสูงกว่าแต่รายได้เท่ากัน จึงตกกับดักหนี้
ได้ง่าย โดยเฉพาะกับรายที่ไม่คำนวณเรื่องความสมดุลของรายรับ
รายจ่าย เช่น เดิมก็มีหนี้อยู่บ้าง แต่พอเงินเดือนขึ้นสองพัน
ซื้อโซฟาเตียงเตออร์ ต่อเติมบ้าน หนี้จึงพอกพูนเหมือนไส้จับแ
ไม่มีทางมีเงินออม

การแก้ปัญหาระยะยาวคือให้ความรู้ คำแนะนำครูเรื่องจัด
การเงินเหมือนที่เขาทำกันมานาน แต่ยังไม่สำเร็จ ส่วนระยะสั้น
คือหาเงินเข้ามาให้ครูแบบที่ไม่ทำให้หนี้เพิ่มขึ้น คือให้กู้ดอกเบี้ยต่ำ
ไปชำระหนี้ที่ดอกเบี้ยแพงๆ โดยเงินจะไม่ถึงมือผู้กู้ แต่ตรงไป
จ่ายเจ้าหนี้เลย และต้องมีหลักฐานการกู้เป็นเอกสารเรียบร้อย
บางคนอาจเห็นว่านี่ก็ยังไม่เหมือนเดิม แต่การที่ภาระดอกเบี้ย
ต่ำลงมีผลกับชีวิตเยอะ หนี้บัตรเครดิต 15 เปอร์เซ็นต์ กู้รัฐ 7.7
แต่ไม่ใช่หมดหนี้จากบัตรหนึ่งแล้วไปเปิดใหม่อีกบัตร เหมือนคน
ติดยาเสพติดที่พอกลับมาสูสภาพแวดล้อมเดิมก็ติดยาอีก คนที่
จะแก้ปัญหานี้ได้เด็ดขาดคือตัวครูเอง ต้องบังคับตัวเองให้ได้

“ระยะเวลา 9 เดือนเท่ากับเวลาตลอด
ลูกสักคน เราใช้กาสิโนตามา
เยอะ ครั้งนี้เป็นโอกาสได้ใช้คืนบ้าง
งานในกระทรวงศึกษาฯมีความ
สำคัญ ถ้าเรามีเยาวชนที่ไม่มี
คุณภาพ อนาคตของชาติแย
แน่นอน เมื่อเข้ามาทำงานก็รู้ว่าไม่มี
ใครอยู่จริงๆ วันเสาร์ไม่มีการอยู่
บ้าน แต่ก็เห็นว่าเหมือนไม่มีผลงาน
ออกมา เพราะคนทำงานส่วนใหญ่
มาจากผู้ใหญ่ในหลายกระทรวง
ไม่รู้วิธีประเมินผลงาน ไม่เหมือน
รัฐบาลแบบส.ส.ก็รู้วิธีประเมิน
ผลงานให้โดนใจคน แต่สมาชิกสภา
ก็ตั้งใจทำงานทุกคนครับ”

เรื่องมหาวิทยาลัยนอกระบบก็ดูจะมีปัญหาเยอะนะ

ความจริงเรื่องนี้ไม่ใช่เรื่องใหม่ ผ่านมากเกือบ 40 ปีแล้ว ทุกรัฐบาลก็สนับสนุนมาตลอด แต่มีการพูดถึงแล้วหายไปเป็นช่วงๆ ตอนนี้นำเหมือนว่าเป็นเรื่องที่คุยกันเมื่อชาติที่แล้ว

เราจะมีระบบการศึกษาระดับปริญญาที่มีคุณภาพในรูปแบบที่มีอยู่ทุกวันนี้ได้หรือไม่ ในเมื่อคนจบปริญญาเอกไม่ว่าจะด้านใดก็ได้เงินเดือนเท่ากันหมด สาขาที่ไม่ต้องออกแรงมากได้เงินเดือนเท่าสาขาที่เรียนยากๆ ถ้าแบบนี้จะทำให้เราได้ความเป็นเอี่ยมไม่ระบบการศึกษาใหม่ ผมว่าไม่มีทาง ควรให้รัฐบาลคล่องตัว ซึ่งมหาวิทยาลัยนอกระบบอาจให้เงินเดือนคนไม่เท่ากันได้ตามสัญญาที่ทำ

อีกเรื่องคือ เด็กที่เรียนมหาวิทยาลัยรัฐใหญ่ๆ ส่วนมากพ่อแม่มีฐานะ แต่ค่าเล่าเรียนต่ำมาก ใกล้เคียงกับในห้าของต้นทุนจริง เช่น สังคมศาสตร์ ธรรมศาสตร์ ต้นทุนปีละห้าแสนบาท แต่จ่ายจริงสองหมื่นบาท เท่ากับได้เงินอุดหนุนจากทั่วประเทศมาช่วย ความจริงแพงอีก 20 เท่า เขาก็จ่ายได้ ถ้ารู้ว่ารู้ได้อย่างไร ก็ดูจากโครงการหลักสูตรพิเศษทั้งหลายสิ รับไม่ก็ร้อยคน แต่แย่งกันเข้าห้าหกพัน แสดงว่าเขาพร้อมจ่าย ส่วนเอกชนที่พ่อแม่ฐานะใกล้เคียงหรือดีกว่าแบกต้นทุนเต็มๆ

40 มหาวิทยาลัยได้งบประมาณไม่เท่ากัน มหาวิทยาลัยรัฐที่มีอภิสิทธิ์ชนทั้งหลายเรียน คนเหล่านี้ได้สองแดง คือ ได้สิทธิ์เข้าเรียนเนื่องจากอยู่ในกรุงเทพฯ และค่าเล่าเรียนก็แสนถูก ถ้าให้เขาจ่ายในต้นทุนจริงก็ไม่จำเป็นที่รัฐต้องจัดสรรเงินให้มหาวิทยาลัยเหล่านี้มากมายถึงแปดพันล้านบาท สู้ไปพัฒนามหาวิทยาลัยอื่นๆ หรือการศึกษาพื้นฐานระดับประถม ทำไม่ต้องสนับสนุนอยู่แค่กลุ่มเดียว หลายคนกลัวค่าเล่าเรียนแพง ผมว่าอะไรที่ต้องเพิ่มก็ควรเพิ่ม แล้วจัดสรรทุนให้คนที่ไม่มีสตางค์ได้เข้ามาเรียนเยอะๆ ถ้าคัดอยู่ตรงที่ต่อมีคนกำกับควบคุมทั้งคุณภาพและค่าเล่าเรียน ต่างประเทศเขาก็ทำอย่างนี้ ไม่มีมหาวิทยาลัยไหนในโลกที่เรียนแพทย์คุณภาพชั้นดีอย่างบ้านเรา แต่จ่ายห้าหมื่นต่อปี ที่อื่นเขาจ่ายกันสองสามล้าน

ผมเป็นคนที่ตั้งอยู่ด้านที่ถูกจะไม่วันไหน วันเวลาจะพิสูจน์เอง แต่ก็ไม่อยากเสียเวลาอยู่ในกระแสนี้ต่ออีก เพราะมีเวลาในการทำงานอื่นๆ

ผู้ถืออย่างไรที่ถูกวิจารณ์ว่าอยู่ในยุคของฤทธิเสียงเต่า

ธีรยุทธเพื่อนผมเป็นคนให้ฉายานี้ ผมรู้และเข้าใจว่าเขาวิจารณ์รัฐบาลอย่างจริงจัง แต่เมื่อเข้ามาทำก็รู้ว่าไม่มีใครอยู่จริงๆ วันเสาร์ไม่มีการอยู่บ้าน แต่ที่เห็นว่าเหมือนไม่มีผลงานออกมาเพราะคนทำงานส่วนใหญ่มาจากผู้ใหญ่ในหลายกระทรวง ไม่รู้วิธีหรือเห็นต์ผลงาน ไม่เหมือนรัฐบาลแบบ ส.ส.ที่เขาสู้มา รู้วิธีหรือเห็นต์ผลงานให้โดนใจคน แต่สมาชิกวุฒิสภาก็ตั้งใจทำงานทุกคนนะครับ (หัวเราะ) พูดอย่างไม่ลำเอียง เฉพาะกระทรวงศึกษาในท่าเดียนที่ผ่านมาก็เยอะนะ เช่น เงินสนับสนุนรายหัวให้นักเรียน ซึ่งทำให้โรงเรียนอยู่ได้ เงินวิทยฐานะของครู พรบ.หลายฉบับที่ยังไม่ได้ออกมาตั้งแต่ 2542 ฯลฯ

อาจารย์จัดสรรเวลาในการทำงานอย่างไรคะ

ตอนนี้เหลืองานในกระทรวงเป็นหลัก ส่วนงานของอธิการบดีพยายามไม่ให้กระเทือน ทุกวันนี้ไม่ได้สอน แต่พยายามบรรยายพิเศษบ้าง เพื่อให้เข้าถึงนักศึกษาและปัญหาต่างๆ ของเด็ก ความจริงเป็นอาจารย์สอนสนุกกว่าบริหาร จุดแข็งของผมคือเข้าใจสถานะหน้าที่ของผู้อื่น เข้าใจเรื่องเสรีภาพของเด็ก ผมไม่อยากจะให้เกิดความรู้สึกว่า อธิการบดีไม่เข้าใจ พูดไม่รู้เรื่อง อะไรที่พอจะปล่อยได้จึงไม่ยุ่ง ยกเว้นเรื่องใส่รองเท้าแตะในสถานที่เรียนที่มันไม่ค่อยได้

นอกจากงานในมหาวิทยาลัยแล้ว ที่เหลือคืองานมูลนิธิบ้าง งานเขียนบ้าง ซึ่งตอนนี้ผมตัดทุกเล่มออกชั่วคราว ยกเว้นแพรวฉบับเดียว ไม่ว่าจะมติชนรายวัน รายสัปดาห์ ผมงดหมดเพราะใช้เวลามาก ต้องค้นคว้าทั้งจากอินเทอร์เน็ตและหนังสือ คัดระหว่างเขียนไม่เท่าไร คัดระหว่างอาทิตย์ใช้เวลามาก ทั้งที่ผมตื่นตีห้าทุกวัน นอนแค่ 5 ชั่วโมง ไม่เคยนอนเป็นครึ่งวันได้ จึงมีเวลามากกว่าคนอื่น ไม่ว่าจะทำงานที่ไหนจะไปทำงานคนแรกไปเปิดประตู ไม่ใช่ซัซันนักรหนา แต่รถไม่ติด จะมีเวลาสองชั่วโมงนั่งอ่านนั่งเขียนอะไรไป ก่อนที่คนอื่นจะมาทำงาน เย็นลงก็ไม่ค่อยไปไหน ส่วนมากกลับบ้าน

อาจารย์มีวิธีเลือกเรื่องอย่างไรคะ

ช่องตลาดของผมคือเรื่องแปลก เรื่องให้การศึกษากับคนด้อยที่คนไม่รู้ก่อนเลย เช่น อเมริกาต้องฝึกยานสำหรับขึ้นไปหุจะดวงจันทร์ การจะฝึกได้ต้องจำลองสภาพดินให้เหมือนกัน ผมก็หันต่อจากนั้นว่าเขาไปหาดินที่มีผงฝุ่นแดงจากนักธรณีวิทยาทำจำลองขึ้นมาขายนาซาจนร่ำรวย เขาผลิตของไม่มีค่าให้มีค่าขึ้นมาได้ ผมก็โยงเข้าความรู้เล็กน้อยว่า ในดินนั้นประกอบด้วยอะไรบ้าง บางทีก็มีเครื่องเคียงตลกๆ มาเสริมตรงท้าย เช่น เรื่องผู้หญิงผู้ชายสลับร่างกัน เขาคิดว่าภรรยาสบาย ไม่ต้องทำงาน เขา

“แบะให้สร้างหนีจากการซื้อที่อยู่อาศัย เพราะการซื้อทำให้ไม่ต้องจ่ายค่าเช่าบ้าน และต้องซื้อที่เสร็จแล้ว ไม่ใช่เพิ่งวาดแบบ และซื้อในทีที่มีคนอยู่เยอะๆ แพงหน่อยก็ยอมประเภทอยู่ไกลๆ ราคาสองสามแสน ไปปีประโยชน์ สอง อย่าซื้อรถ ถ้าเช่าเงินผ่อนรถเดือนละหมื่นกว่าไปฝากธนาคารไว้ 3 ปี จะได้เงินก่อนกว่าค่าเช่า ถ้าไปจ่ายหนีคอนโดที่ซื้อไว้ให้หมด หรือจะผ่อนอีกทีไว้เพื่อให้คนอื่นเช่าก็จะเกิดเป็นรายได้ จะดีกว่า”

จึงขอพระเจ้าสลับร่าง จึงรู้ว่าผู้หญิงไม่สบายเลย ทำงานบ้านสารพัด แม้แต่จะนอน สามียังกวนใจ เขาขอพระเจ้าให้กลับร่างอย่างเท่าพระเจ้าบอกได้ แต่ต้องรอเก้าเดือน เพราะเจ้าท้องเมื่อคืนนี้

เรื่องในแพรวที่แรกก็ง่าย แต่พอนานไปยากขึ้นๆ เพราะเขียนไปหลายเรื่องแล้ว ต้องพยายามค้นข้อมูลจากหนังสือทางการเงินต่างๆ แล้วมาย่อยให้ผู้หญิงอ่านง่ายๆ เพราะผู้หญิงไม่ชอบอ่านตัวเลขยากๆ พวกสมการ แต่อ่านละเอียดถี่ถ้วน ฉะนั้นต้องถูกต้อง ซึ่งผมภูมิใจมากนะที่เขียนมาสองปีแล้วยังไม่ถูกปลด คิดเองว่าคงโอเคระดับหนึ่งเป็นกำลังใจให้ทำต่อไป บางทีก็ใช้ประสบการณ์ของตัวเองมาเล่า เช่น การใช้ธนบัตรใบใหญ่บางที่ชื่อของจากร้านทั่วไปแล้วอาจโดนมั่วทอนผิด ทว่าเราให้อีกแบงก์ วิธีแก้คือ ต้องพูดเลยว่าให้แบงก์ใหญ่หรือแบงก์พันนะ เป็นการเตือนตัวเอง และไม่ให้เกิดโทษเราได้

หลายคนอยากรู้ว่า ผู้เขียนคอลัมน์ “รู้ก่อนรวยกว่า” รวยไหม

(หัวเราะ) ไม่รวยครับ แต่ไม่มีหนี้ ถ้าผมมีหนี้ คอลัมน์นี้ถูกปิดแน่นอน ผมบอกทุกคนเสมอว่า หนี้ทำให้เราเสียจังหวะของการสะสมทรัพย์ ผมเคยเป็นหนี้จากการผ่อนบ้าน เมื่อผ่อนหมดก็เป็นไท แล้วใช้เงินแบบไม่เกินตัว ไม่ใช่ว่าเป็นลงต้องกินเลี้ยง ผมทำงานวิจัย สอนพิเศษ จึงมีเงินออมมิตน้อยกับมีทรัพย์สินที่สร้างรายได้ให้อยู่บ้าง

มีคำแนะนำสำหรับคนรุ่นใหม่ที่จะทำงานมีรายได้บ้างไหมคะ

อย่างแรกให้สร้างหนีจากการซื้อที่อยู่อาศัย การซื้อทำให้ไม่ต้องจ่ายค่าเช่าบ้าน ฉะนั้นต้องซื้อที่เสร็จแล้ว ไม่ใช่เพิ่งวาดแบบ และซื้อในที่ที่มีคนอยู่เยอะๆ แพงหน่อยก็ยอม ประเภทอยู่ไกลๆ ราคาสองสามแสน ไร้มีประโยชน์ ไร้มีมูลค่าเพิ่ม เงินที่จ่ายไปทุกเดือนเป็นความหวังว่าจะเป็นของเรา สอง อย่าซื้อรถ

ยกเว้นว่าเงินเหลือจริงๆ ควรซื้อมือสอง เงินที่ต่างกันสามสี่แสน เป็นภาระที่ต่างกันมากนะ ถ้านำเงินผ่อนรถเดือนละหมื่นกว่าไป ผักธนาคารไว้ 3 ปี จะได้เงินก้อนกว่าห้าแสน นำเงินก้อนนี้ ไปจ่ายหนี้คอนโดที่ซื้อไว้ให้หมด หรือจะผ่อนอีกทีไว้เพื่อให้คนอื่นเช่าก็จะเกิดเป็นรายได้ขึ้นมาอีก ในที่สุด 15 ปีก็ได้คอนโดสามที่ แต่ถ้าซื้อรถมีแต่มูลค่าจะลดลง ถ้าคุณหน้าไม่บางในการขึ้นแท็กซี่อย่างซื้อเลย

เงินเป็นทั้งมิตรและศัตรู เมื่อไรเป็นเงินออมคือมิตร แต่ถ้าเปลี่ยนเป็นเงินกู้ก็คือศัตรู เพราะดอกเบี้ยแพงเราตลอดเวลา ทำไม่ไม่เปลี่ยนศัตรูให้เป็นมิตรหรือศัตรูที่ดี คือกู้มาเพื่อประโยชน์ที่พัฒนาเป็นหลักทรัพย์ได้ ไม่ใช่กู้มาซื้อของที่อีกไม่เท่าไรก็สูญเสียมราคา

สำหรับคนที่อยากรวย ผมไม่คิดว่าใครจะสามารถรวยได้เร็ว โดยไม่เสี่ยงเกินไปหรือสูญเสียสิ่งที่มี ถ้าอยากลองเล่นหุ้นจากเงินที่เหลือเก็บก็ได้ แต่ต้องศึกษาดีๆ และอย่าโลภ เมื่อได้เงินก้อน รีบนำออกมาลงทุนซื้อดาว์นคอนโดให้เช่า ผมพูดไว้ตั้งแต่รถไฟฟ้ายังไม่สร้างว่า ให้ซื้ออพาร์ทเมนท์หรือคอนโดเก็บไว้ คู่มีค่าแน่นอน หลายคนก็เชื่อก็เป็นเศรษฐีเลยนะ

ผมค่อนข้างอนุรักษ์นิยมเรื่องการลงทุน อย่างที่เขายกในโฆษณาว่า การลงทุนมีความเสี่ยง ผู้ลงทุนควรศึกษาก่อน ถ้าอยากลงทุนควรซื้อกองทุน พวกที่มัลอ์ให้ลงทุนด้วยผลตอบแทนสูงๆ 20-30 เปอร์เซ็นต์ ยืนยันได้เลยว่าผิดปกติ ต้องมีอะไรไม่ชอบมาพากลสักอย่าง

อาจารย์เคยเป็นเหยื่อบ้างไหมคะ

ความโลภทำให้เกือบเป็น ครั้งหนึ่งเรียกแท็กซี่ไปสนามบิน เกือบถึงแล้วคนขับถามว่า รู้จักพวกหินสีแดงๆไหม ผมบอกทับทิมหรือเปล้า เขาว่าเห็นของหลังรถไหม ลูกค้าลิมทิ้งไว้ ผมเบียดดูเห็นทับทิมแดงๆเต็มไปหมด มีเขียนบอกราคาไว้ด้วยว่า เม็ดละสองแสนบ้าง สามแสนบ้าง หู้อ้อตายด้วยความโลภ รวยแน่ ถามว่าจะคืนเจ้าของไหม เขายกคงไม่หรอก ไม่รู้จะคืนที่ไหน ผมถามเลยจะขายเท่าไร เขายกกว่าแล้วแต่จะให้ สติคืนมาแวบหนึ่งว่า เอ๊ะ มันแปลกๆ เขาน่าจะเบียดดูแล้วเห็นราคาที่แปะไว้ ทำไมจะยอมรับเงินแล้วแต่เราให้ ยังไม่ทันบอกราคากัน รถจอดพอดี รอดไป ทีแรกยังนึกเสียดายอีกนะว่า อาจจะมีโอกาสรวย มาอีกที ใจว้ากรรณน้อย ใจง่าอะไร อย่างนี้ ผมว่าคงต้องมีคนโดนบ้าง คนเราถ้าไม่โลภคงไม่ถูกหลอก

ชีวิตนี้ผมไม่เคยหลอกใคร หลอกมาได้คนเดียว...ภรรยา

เล่าหน่อยสิคะ

(หัวเราะเขิน) ความจริงไม่อยากเล่าเท่าไรนะ ตอนที่

อาจารย์สอนธรรมศาสตร์ ภรรยาผม (คุณเมณฑิรา) เป็นลูกศิษย์รุ่นแรก เธอเป็นคนน่ารัก ผมถูกชะตา แต่ไม่กล้าคุย สมัยนั้นจริยธรรมการวางตัวสำคัญมาก เดี่ยวถูกมองไม่ดี บ้างก็ว่าไม่คู่ด้วยวาสนาของผมหรือเวรกรรมของเธอ พอเธอเรียนจบก็กลับมาเป็นผู้ช่วยงานวิจัยของอาจารย์ฝรั่งท่านหนึ่ง แล้วอาจารย์ท่านนี้ มาชวนให้ผมร่วมงานด้วย มีหรือจะปฏิเสธ จากนั้นคือประวัติศาสตร์ (หัวเราะ)

ความเป็นอาจารย์ ภาพเราได้เปรียบในสายตาครอบครัว ผู้หญิงอยู่แล้ว จึงได้รับการต้อนรับอย่างดี พอจบงานวิจัยเขาก็หมั่นกัน จากนั้นผมไปอเมริกาทำอนสิเดือน แล้วเธอก็ตามมาไม่เรียนต่อ ช่วงเวลาที่อยู่ด้วยกันที่อเมริกาทำให้เห็นอกเห็นใจกันยิ่งขึ้นเพราะต้องพึ่งพาอาศัยกัน เพราะพอไปอยู่นั้นด้วยกัน เขาก็ไม่ได้รับกวนเงินทางบ้านอีก ผมใช้เงินจากทุนบวกกับทำงานพิเศษเป็นกรรมกรในโรงงานพลาสติก ไม่ถึงกับแบกหาม แต่ด้วยช่วงเวลาที่ยาว 12 ชั่วโมง ทำให้หนักหนาพอสมควร เป็นการทำให้เพื่อพิสูจน์ให้สองครอบครัวเห็นว่าผมเลี้ยงเธอได้

เราใช้ฤกษ์สะดวกแต่งงานกันที่อเมริกา โดยท่านอานันต์ ปันยารชุน เป็นเจ้าแม่จัดงานแต่งให้ ตอนนั้นท่านอายุแค่ 38 ผมเป็นคนแรกที่ท่านแต่งให้ แต่งปี 2517 อยู่กันมาสามสิบสามปีแล้ว ราบรื่นดี ไม่เคยมีปัญหา แม้ผมจะไม่ใช้คอนโดมิเนียมแต่ผมมีหลักการ

ขยายความได้ไหมคะ

ผมพูดไว้ในงานแต่งงานว่า จะไม่ทำให้คุณเมณฑิราเสียใจ พูดอย่างนี้ต้องโดนหมั่นไส้แน่นอน ผู้ใหญ่ในงานยังทักว่า เขี่ยสัญญามากเกินไป ที่ผ่านมากพยายามรักษาสัญญามาตลอด ผมไม่ชอบออกนอกสู่นอกทางอยู่แล้ว อาจมีเรื่องเล็กน้อยบ้าง แต่ไม่มีเรื่องบาดหมางรุนแรง เงินก็ไม่เก็บเอง ให้ภรรยาจัดการ ซึ่งเธอดีใจที่ได้เรียบร้อยดี การเงินจึงไม่มีปัญหา จะบอกว่าเธอเป็นตัวจริงด้านนี้ก็ได้

เรื่องจิตใจก็ต้องดูแล พูดแล้วคนคงหมั่นไส้อีก แต่ผมคิดจริงๆว่า เมื่อผู้หญิงแต่งงานแล้วเสียเปรียบผู้ชาย จะทำอย่างไรได้ เขาว่าสติคิดว่าติดถูกแล้วที่เลือกเรา ก็ต้องถนอมน้ำใจกัน โรแมนติกหรือเปล้าไม่รู้ แต่ผมขับรถไปส่งแฟนทุกเช้า ยิ่งตอนนี้ยิ่งต้องดูแลกันมากขึ้น เพราะเธอเพิ่งผ่าตัดกระดูกสันหลังที่กดประสาท ทำให้ขาอ่อน เดินไม่มีแรง ยังจำความรู้สึกวันผัดตัดได้ ห้าทุ่มครึ่งถึงตีสาม ผมลุ้นตลอด กลัวขาเธอไม่มีความรู้สึก อย่างแรกที่ทำคือจับเท้าดู พอเห็นว่ากระดิกได้ โลงอก

กับลูกๆ สะคะ

สิ่งที่ผมให้ลูกทั้งสองคนคือคุณค่า ตอนเด็กๆลูกจะไม่ถามว่า

“ผมพูดไว้ในงานแต่งงานว่า
จะไม่ทำให้ภรรยาเสียใจ พูด
อย่างนี้ต้องโดนหมั่นไส้แน่นอน
ผู้หญิงในงานยังทักว่า เอ๊ย
สัณณามากเกินไป ก็พามา
พยายามรักษาสัณณามาตลอด
ผมไม่ชอบออกนอกกลุ่มออกทาง
อยู่แล้ว อาจมีเรื่องเล็กน้อย
บ้าง แต่ไม่มีเรื่องบาดหมาง
รุนแรง เงินก็ไม่เก็บเอง ให้
ภรรยาจัดการ ซึ่งเธอดีจัดการ
ได้เรียบร้อยดี การเงินจึงไม่มี
ปัญหา จะบอกว่าเธอเป็นจริง
ด้านนี้ก็ได้”

คนในหนังสือพิมพ์รวยไหม แต่ถามว่าคนนี้ดีหรือไม่ดี เพราะปลูกฝัง
เขามาอย่างนั้น อาจมองว่ายัดเยียดก็ได้ แต่เราครองให้แล้วละ

พยายามสร้างสิ่งแวดล้อมให้ลูกอยากกลับบ้าน การขัดแย้งของ
พ่อแม่เป็นเรื่องธรรมดา แต่ไม่ควรทำให้บรรยากาศเสียหาย ผมเลี้ยง
ลูกแบบสมัยใหม่ ใช้เหตุผล ไม่ตีสักครั้งเดียว ยอมเหนื่อยอธิบาย
ว่าเพราะอะไรจึงไม่ควรทำสิ่งนั้น ให้เขาเป็นผู้ใหญ่คนหนึ่ง ผมส่ง
ลูกสาวเข้าค่าย YWCA ตั้งแต่ 7 ขวบ ไปคนเดียว ไม่รู้จักใครเลย
ก็เอาตัวรอดกลับมาได้

อยู่กับลูกไม่เครียด เรื่องที่ควรซีเรียสค่อยซีเรียส เช่น เด็ก
วัยรุ่นห้ามค้างบ้านเพื่อน เพราะผมรู้ว่ามันคือจุดเริ่มต้นความวุ่นวาย
ไปเที่ยวขับรถดึกๆ ตื่นๆ เสี่ยงกับการเกิดอุบัติเหตุ ฯลฯ เขาก็ทำได้
เป็นนิสัย แม้โตแล้วก็ยังติดว่าเด็กแคไหนก็กลับบ้าน

ผมไม่ได้สอนเขาเรื่องเศรษฐศาสตร์ แต่พูดกัน แต่เชื่อหรือเปล่า
ไม่รู้ แต่ไม่เคยเสียเงินเยอะๆ ในเรื่องไม่ควร เช่น มีแคทีวีธรรมดา
ก็พอ ไม่ต้องซื้อโฮมเธียเตอร์ ไม่ไปฉลองวันเกิดตามโรงแรมหรู รถ
สามล้อคันก็ไม่คุ้ม เอาเงินไปทำอย่างอื่นได้ตั้งเยอะ เราไม่เคยทะเลาะ
กันในเรื่องพวกนี้

เคยประเมินชีวิตตัวเองไหมคะ

ผมมองว่าตัวเองโชคดีมาก หรือน่าเศร้าไม่รู้ที่ไม่โลดโผน มี
โอกาสในชีวิตที่ดี ไม่ลำบาก เพื่อนดี ลูกน้องดี ไม่มีเพื่อนทรยศ
ลูกศิษย์ก็ดี อาจจะเป็นส่วนที่มาจากหลักการในชีวิตที่จะไม่ทำอะไร
ละเหาะ ทำให้คนอยากสนับสนุน ผมเป็นนักสังเกตชีวิตว่า คนนั้น
เป็นอย่างนั้นเพราะอะไร ส่วนใหญ่ทำตัวเอง

ผมไม่เคยคุมแค่นใคร ใครทำไม่ดีเล็กๆ น้อยๆ ก็ยอมๆ ไป ชีวิต
สั้น เบ็บเดียวก็ตายจาก ถ้าเขาไม่มาทำร้ายจริงๆ ปล่อยเถอะ
หลักการชีวิตของผมนอกจากไม่ทำให้ภรรยาเสียใจแล้ว ผมตั้งใจว่า
จะไม่เบียดเบียนใคร แต่บางทีเราทำโดยไม่ตั้งใจ เช่น ถ้าอยากให้
ชวานาสิมตาอัปปากได้ ข้าวเปล่าต้องจานละ 20 บาท แต่ค่าครองชีพ
เราจะสูง เราจะมีเงินออมน้อยลง ข้าวของแพงขึ้น เมื่อเรากิน
ข้าวราคาถูก ชวานาก็ยังคงมีชีวิตที่ถูกเอาเปรียบต่อไป นี่คือการ
เบียดเบียนเขาโดยไม่รู้ตัว

อาจารย์คิดว่า จะติดใจการเมืองไหมคะ

ไม่มีทาง ผมรู้จักตัวเอง ที่ผ่านมามีผมไม่ค่อยทุกข์ เพราะรู้ว่า
ตัวเองต้องการอะไร ผมต้องการความสุขทางใจ อยู่แบบสบายๆ
ไม่เดือดร้อนกังวล ไม่ต้องกลัวใครจะว่าโง่ง มีนอกมีใน ฉะนั้นผม
ชัดเจนแน่นอน มีแผนจะเขียนหนังสือจากเรื่องที่เคยเขียนไว้ 13 ปี
พันกว่าชิ้นมาปรุงแต่งใหม่ และอยากทำตำราทางเศรษฐศาสตร์เพื่อ
เด็กที่เรียนด้านนี้ ผมรู้สึกชีวิตนี้เกิดมาโชคดี จึงอยากแบ่ง
ความโชคดีให้คนอื่นบ้าง โดยการทำงานให้เป็นประโยชน์

ตอนที่ประเทศไทยประกาศสงครามกับญี่ปุ่น นักเรียน
ไทยในอังกฤษก็เดือดเนื้อร้อนใจถึงผลกระทบที่จะตามมา
คุณพ่อกับเพื่อนๆ คิดว่าต้องทำอะไรสักอย่าง เกิดเป็น
ขบวนการเสรีไทย ประกอบด้วยนักศึกษาระดับมัธยม
ชาวบ้าน ซึ่งถ้าญี่ปุ่นรู้อันตรายมาก ทุกคนจึงต้องเสี่ยงเพื่อ
บ้านเมือง ถึงแม้ผมจะเกิดหลังจากทุกอย่างจบแล้ว ได้
อ่านจากหนังสือบอกกับที่เพื่อนพ่อมาเล่ากันที่บ้านบ้าง จาก
ซีดีบ้าง แต่ก็อยากให้เด็กรุ่นใหม่ศึกษาไว้ว่า คนรุ่นก่อน
เสียสละเพื่อประเทศอย่างไร และเราจะเลือกทางไหนในการ
ทำประโยชน์

สำหรับผมคือการสอนหนังสือ ถ้าเราทำให้คนดีได้
หนึ่งคนเกิดกุศลมหาศาล เพราะคนดีหนึ่งคนไปต่อยอดได้
เกิดคนดีได้อีกเป็นพัน อย่างอาจารย์ป่วย พอมีคนศรัทธา
ความดีท่านก็ทำตามอีกมากมาย คนแล้วอาจทำความเสียหาย
ให้คนอื่น แต่ก็จบที่คนนั้น

ครูจึงเป็นอาชีพที่เหมือนมีชีวิตสองครั้ง ชีวิตที่สองอยู่
ตอนหลังเกษียณ ที่ได้ฝึกสอนว่าทำประโยชน์ให้คนอื่น
อย่างไรบ้าง ☺